

Tiedustelulainsäädäntö

Lakivaliokunta

Lainsäädäntöneuvos Marko Meriniemi

14.12.2018

valeosto

- Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 35/2018 vp, s. 14) todettiin, että valeostosäätelyn osalta syytä tarkkaan selvittää, millaisia toimenpiteitä on tarkoitus käyttää ja tarvittaessa selkeytettävä sääntelyä. Tätä ei ainakaan siviilitiedustelua koskevassa vastineessa kommentoitu. (Poliisilain 5 a luku 20 §)

tiedusteluvaltuutetun puheoikeus ja kantelu-oikeus

- LaVL 27/2018 vp ehdotettu muotoilu "varattava tilaisuus tulla kuulluksi" on kannatettava muotoilu
- puheoikeus lupa-asian käsittelyssä että käsiteltäessä kohteelle ilmoittamisen lykkäystä/tekemättä jättämistä
- kantelu-oikeus lupa-asian käsittelyssä
- Tuomiostuinmenettelyä koskevan §:n 2 ja 6 mom.:
 - "Tiedusteluvalvontavaltuutetulle tai hänen määräämälleen virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi tiedustelumenetelmän käyttöä koskevan lupa-asian käsittelyssä."
 - "Myös tiedusteluvalvontavaltuutetulla on oikeus kannella tiedustelumenetelmän käyttöä koskevassa lupa-asiassa annetusta päätöksestä."
- Puheoikeus viittaussäännöksellä ilmoittamis-§

tuomioistuimen kokoonpano

- Pääsääntönä 1yhden tuomarin kokoonpano
- kahden tuomarin kokoonpanoon mahdollistamiselle 1.1.2019 voimaan tulevan 2 luvun 11 §:ää vastaavalla tavalla

palomuuuri

- Suojelupoliisi saa ilmoittaa tehdystä rikoksesta keskusrikospoliisille, jos ***ilmoituksella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys sellaisen rikoksen selvittämiselle, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.***
- ***Tämän pykälän perusteella luovutettavan tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa.***

palomuuuri

- Kun harkitaan 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen siirtämistä tai 1 tai 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemistä tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta, tai sellaisen rikoksen estämisestä, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, arvioinnissa on otettava huomioon **kansallisen turvallisuuden suojaamisen lisäksi** rikoksen selvittämisen tai sen estämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta.
- Ei estettä säättää: "Suojelupoliisin on luovutettava tiedustelumenetelmän käytöllä saatu tieto, jos on ilmeistä, että sitä voidaan käyttää syyttömyyttä tukevana selvityksenä eikä tiedon luovuttamisesta aiheudu vahinkoa kansalliselle turvallisuudelle taikka vaaraa kenenkään hengelle tai terveydelle."

Tiedustelukiello

- Perustuslakivaliokunta toteaa, että tietoliikennetiedustelulakiehdotuksen 12 §:n mukaan jää epäselväksi, että esimerkiksi rikoksesta epäillyn ja hänen avustajansa välinen viestintä kuuluu kokonaisuudessaan tiedustelukiellon piiriin samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä on säädetty kuuntelukielloista. Hallintovaliokunnan on varmistauduttava siitä, ettei tiedustelukiello ole soveltamisalaltaan rajatumpi kuin pakkokeinolaissa.

tallenteiden tutkiminen

- '(1mom.) Tiedustelumenetelmien käytössä siviilitiedustelussa kertyneitä tallenteita saa tutkia vain tuomioistuin, suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies ja **tiedusteluvalvontavaltuutettu tai hänen määräämänsä virkamies**. Suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräyksestä tai tuomioistuimen osoituksen mukaan tallennetta saa tutkia myös muu poliisimies, asiantuntija tai muu henkilö, jota käytetään apuna tiedonhankintaa toteutettaessa.
- (2mom.) ***Jos 1 momentissa tarkoitettu asiantuntija tai muu henkilö on yksityinen taho, sovelletaan asiantuntijaan tai muuhun henkilöön rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä luvussa tarkoitettuja tehtäviä.***
- (3mom.) ***Käytettäessä 2 momentissa tarkoitettua asiantuntijaa tai muuta henkilöä on ~~tiedonhankinta~~-ja-tallenteiden tutkiminen tapahduttava suojelupoliisin poliisimiehen välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa. Asiantuntijalla tai muulla henkilöllä on lisäksi oltava tarvittavat tiedot ja taito sekä kokemus toimeksiannon suorittamiseen.***

Ulkomaan tiedustelu

Tämän luvun 4 §:n 4 momentin, 41, 44, 46 ja 47 §:n säännöksiä voidaan soveltaa 1 momentissa tarkoitettuun siviilitiedusteluun ja tiedustelumenetelmän käyttöön.

Tämän luvun 44 ja 47 §:n säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettussa siviilitiedustelussa ja tiedustelumenetelmien käytössä. Tämän luvun 4 §:n 4 momentin säännöstä voidaan yksittäistapauksessa jättää soveltamatta 1 momentissa tarkoitettussa siviilitiedustelussa ja tiedustelumenetelmän käytössä, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

kansainvälinen yhteistyö

- Virkavastuuta koskevat kysymykset (esim. PeVL 35, s. 25) pyydetään käymään läpi OM:n rikos- ja prosessioikeuden yksikön kanssa. PeV on edellyttänyt sääntelyä täydennettäväksi säännöksiin vieraan valtion virkamiehen virkavastuusta. PeV on lisäksi edellyttänyt säädettäväksi tallenteiden tutkimisessa avustavan ulkopuolisen henkilön virkavastuusta (PeVL 35, s. 28).
- Muutosehdotukset KV-yhteystyötä koskeviin pykäliin
- Muutosehdotukset RL 16:20 / 40:12 / 21:18

vakava uhka ja tiedustelumenetelmän käytön välttämättömyys

- Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL, s. 14-15) todetaan, että säännöksiä pitää täsmentää siten, että tiedustelun kohteena ovat vain tilanteet, joissa kyse vakavista uhista. Lausunnossa on tältä osin viitattu myös poliisilain 5 a luvun 1 §:n täsmentämiseen. Miksi näin ei ole vastineessa tehty?
- 5) kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä **vakavasti** uhkaava toiminta;
- 10) Suomen kansainvälisen avun antamisen ja muun kansainvälisen toiminnan turvallisuutta **vakavasti** uhkaava toiminta;

Tiedustelumenetelmän käytöstä ilmoittaminen

- PeV käsittelee lausunnossaan (PeVL 35/2018 vp, s. 23) tiedustelumenetelmän käytöstä ilmoittamista (PoL 5 a luku 47, TTL 20 §). Lausunnon mukaan ilmoitusvelvollisuutta ei ole, jos kohde on ulkomailla. Säännöstä on lausunnon mukaan syytä täsmentää sen osalta, tarkoitetaanko toimenpiteen suorittamishetken olinpaikkaa vai ilmoitushetken tilannetta. Tätä ei ole HE 202 vastineessa tehty.
- §-ehdotus: Jos 6 §:ssä tarkoitettussa käsittelyssä on manuaalisesti selvitetty Suomessa **tietoliikennetiedustelun käytön aikana olleen** henkilön luottamuksellisen viestin tai tallentaman tiedon sisältö ***tai poliisilain 5 luvun 8 §:ssä tarkoitettu tunnistamistieto***, ilmoitetaan hänelle tietoliikennetiedustelusta noudattaen, mitä poliisilain 5 a luvun 47 §:ssä säädetään telekuuntelusta ilmoittamisesta. Velvollisuutta ilmoittaa tietoliikennetiedustelusta ei kuitenkaan ole, jos tieto on hävitetty 9 §:n 2 momentin tai 15 §:n perusteella.

yhteistyö yhteisöjen kanssa

- PeV edellytti lausunnossaan (PeVL 35, s. 27) yhteisöjen kanssa tehtävää yhteistyötä koskevan säännöksen poistamista esityksestä tai sen olennaista täsmentämistä yhteistyön sisällön ja osapuolten suhteen. Vastineessa yhteistyön alaa on vähennetty, mutta edelleen vastine (55 §) sisältää melko yleisluonteisen säännöksen siitä, että siviilitiedustelutehtävän toteuttamiseksi voidaan luovuttaa yrityksille ja muille yhteisöille salassapitosäännösten estämättä muita kuin henkilötietoja. SM:ää pyydetään vielä yhdessä OM kanssa arvioimaan mahdollisuuksia täsmentää vastineessa ehdotettuja säännöksiä ottaen huomioon PeV lausunto siitä, että olennaisesti tarkemmin tulee säätää yhteistyön sisällöstä, yhteistyön osapuolista ja PL 124 § kannalta.

peitetoiminta

- Perustelkaa vielä, miksi välttämätöntä tässä yhteydessä säätää peitetoiminnan sallimisesta asunnossa ottaen huomioon uuden Pev tarkastelun riski.
- Puolustusministeriö esittää sotilastiedustelulakiehdotusta muutettavaksi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla siten, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat rajataan toimivaltuuksien ulkopuolelle nimenomaisella lakiin otettavalla maininnalla.
- Tiedustelumenetelmien käytön yleisiä edellytyksiä koskevaan 11 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös siitä, että tiedustelumenetelmää ei saa kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Kiitos!

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
kirjaamo@intermin.fi